

Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 28ης Νοεμβρίου 2013*

«Προδικαστική παραπομπή — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Δικαίωμα στην άσκηση αποτελεσματικής ένδικης προσφυγής — Νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού σκοπού — Ευεργέτημα πενίας — Απουσία συνδέσμου με το δίκαιο της Ένωσης — Πρόδηλη έλλειψη αρμοδιότητας του Δικαστηρίου»

Στην υπόθεση C-258/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το 5ª Vara Cível de Lisboa (Πορτογαλία) με απόφαση της 13ης Μαρτίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Μαΐου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio L^{da}

κατά

Instituto da Segurança Social IP,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts (εισηγητή), αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, J. L. da Cruz Vilaça, J.-C. Bonichot και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη, σύμφωνα με το άρθρο 53, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio L^{da} (στο εξής: Sociedade Agrícola) και του Instituto da Segurança Social IP (στο εξής: Instituto) σχετικά με την άρνηση του δευτέρου να χορηγήσει στην πρώτη το ευεργέτημα πενίας.

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2003/8/EK

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας 2003/8/EK του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές (ΕΕ L 26, σ. 41, και διορθωτικό ΕΕ L 32, σ. 15), έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην προώθηση της εφαρμογής της αρχής της παροχής ευεργετήματος πενίας σε διασυνοριακές διαφορές, σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, εφόσον το ευεργέτημα αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλισθεί αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Το γενικό αναγνωρισμένο δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη επιβεβαιώνεται επίσης από το άρθρο 47 του [Χάρτη].»

- 4 Το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος ευεργετήματος πενίας ορίζεται ως εξής στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/8:

«Φυσικά πρόσωπα τα οποία εμπλέκονται σε διαφορά εμπίπτουσα στην παρούσα οδηγία, δικαιούνται να λαμβάνουν κατάλληλο ευεργέτημα πενίας προκειμένου να εξασφαλίσουν αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπει η παρούσα οδηγία.»

Το πορτογαλικό δίκαιο

- 5 Ο νόμος 34/2004, της 29ης Ιουλίου 2004, όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο 47/2007, της 28ης Αυγούστου 2007 (στο εξής: νόμος 34/2004), καθορίζει το καθεστώς προσβάσεως στη δικαιοσύνη και, επίσης, μεταφέρει την οδηγία 2003/8 στην πορτογαλική έννομη τάξη.

- 6 Το άρθρο 7, παράγραφος 3, του νόμου 34/2004 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Τα νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό και οι μονοπρόσωπες επιχειρήσεις περιορισμένης ευθύνης δεν δικαιούνται το ευεργέτημα πενίας.»

- 7 Πάντως, η πορτογαλική νομοθεσία απαλλάσσει τα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού σκοπού και τα ανεξάρτητα ιδρύματα περιορισμένης ευθύνης που βρίσκονται σε κατάσταση αφερεγγυότητας ή έχουν υπαχθεί σε διαδικασία εξυγιάνσεως από την καταβολή των εξόδων και επιβαρύνσεων που συνεπάγεται η άσκηση ενδίκου βοηθήματος.

Η απόφαση περί παραπομπής και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Η Sociedade Agrícola, με έδρα τη Λισσαβώνα (Πορτογαλία), είναι νομικό πρόσωπο κερδοσκοπικού σκοπού.

- 9 Στις 15 Ιανουαρίου 2013, η ανωτέρω ζήτησε από το Instituto, που είναι ο αρμόδιος διοικητικός φορέας, την παροχή του ευεργετήματος πενίας υπό μορφή απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής του δικαστικού τέλους και των λοιπών επιβαρύνσεων που αφορούν τη διαδικασία, καθώς και τον διορισμό και την αμοιβή δικηγόρου, ισχυριζόμενη ότι σχεδίαζε να ασκήσει ένδικη προσφυγή αφορώσα ποσό 52 500 ευρώ.

- 10 Το Instituto έκρινε, ωστόσο, ότι η εν λόγω αίτηση παροχής του ευεργετήματος πενίας ήταν προδήλως απαράδεκτη με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 3, του νόμου 34/2004, τα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού σκοπού δεν δικαιούνται το ευεργέτημα πενίας.
- 11 Η Sociedade Agrícola προσέφυγε κατά της εν λόγω αποφάσεως του Instituto ενώπιον του 5^α Vara Cível de Lisboa, ζήτησε δε την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως ώστε το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της ερμηνείας του άρθρου 47 του Χάρτη.
- 12 Κατά το αιτούν δικαστήριο, κρίσιμη για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης είναι η απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-279/09, DEB (Συλλογή 2010, σ. I-13849). Εκτιμά, πάντως, ότι η απόφαση αυτή χρήζει διευκρινίσεως όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού σκοπού.
- 13 Υπ' αυτές τις συνθήκες το 5^α Vara Cível de Lisboa αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Προσκρούει στο άρθρο 47 του [Χάρτη], που καθιερώνει το δικαίωμα σε αποτελεσματική ένδικη προστασία, εθνική νομοθεσία η οποία αποκλείει την παροχή του ευεργετήματος πενίας στα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού σκοπού;
- 2) Έχει το άρθρο 47 του [Χάρτη] την έννοια ότι το δικαίωμα σε αποτελεσματική ένδικη προστασία εξασφαλίζεται εφόσον το εσωτερικό δίκαιο του κράτους μέλους, καίτοι αποκλείει την παροχή του ευεργετήματος πενίας στα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού σκοπού, τους χορηγεί αυτομάτως απαλλαγή από τα έξοδα και τις επιβαρύνσεις που συνεπάγεται η άσκηση ένδικου βοηθήματος σε περίπτωση αφερεγγυότητάς τους ή υπαγωγής τους σε διαδικασία εξυγιάνσεως των επιχειρήσεων;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

- 14 Δυνάμει του άρθρου 53, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Δικαστήριο, όταν είναι προδήλως αναρμόδιο να επιληφθεί της υποθέσεως, μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη χωρίς να συνεχίσει τη διαδικασία.
- 15 Η διάταξη αυτή πρέπει να τύχει εφαρμογής στην υπό κρίση υπόθεση.
- 16 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο μπορεί μόνον να ερμηνεύσει το δίκαιο της Ένωσης εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων οι οποίες της έχουν παραχωρηθεί (βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2010, C-400/10 PPU, McB., Συλλογή 2010, σ. I-8965, σκέψη 51, και διάταξη της 6ης Ιουνίου 2013, C-14/13, Cholakova, σκέψη 21).
- 17 Τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 47 του Χάρτη.
- 18 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, όσον αφορά τη δράση των κρατών μελών, ορίζεται στο άρθρο του 51, παράγραφος 1, το οποίο προβλέπει ότι οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, C-617/10, Åkerberg Fransson, σκέψη 17).
- 19 Η διάταξη αυτή επιβεβαιώνει, συνεπώς, την πάγια νομολογία σύμφωνα με την οποία τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης μπορούν να εφαρμόζονται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, αλλά όχι πέραν των καταστάσεων αυτών (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, διάταξη της 14ης Δεκεμβρίου 2011, C-483/11 και C-484/11, Boncea κ.λπ., σκέψη 29, και προμνησθείσα απόφαση Åkerberg Fransson, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 20 Όταν μια έννομη κατάσταση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επ' αυτής, οι δε διατάξεις του Χάρτη των οποίων ενδεχομένως γίνεται επίκληση δεν μπορούν να θεμελιώσουν από μόνες τους την αρμοδιότητα αυτή (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, διάταξη της 12ης Ιουλίου 2012, C-466/11, *Currà κ.λπ.*, σκέψη 26, καθώς και προμνησθείσα απόφαση *Åkerberg Fransson*, σκέψη 22).
- 21 Όμως, η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι το αντικείμενο της κύριας δίκης αφορά την ερμηνεία ή την εφαρμογή κάποιου κανόνα του δικαίου της Ένωσης πέραν εκείνων που περιλαμβάνονται στον Χάρτη (βλ. διατάξεις της 7ης Φεβρουαρίου 2013, C-498/12, *Pedone*, σκέψη 14, και C-499/12, *Gentile*, σκέψη 14, καθώς και της 8ης Μαΐου 2013, C-73/13, *T*, σκέψη 13).
- 22 Πράγματι, δεδομένου ότι η οδηγία 2003/8 δεν προβλέπει την παροχή του ευεργετήματος πενίας στα νομικά πρόσωπα (βλ. προμνησθείσα απόφαση *DEB*, σκέψη 43), διαπιστώνεται, αφενός, ότι η οδηγία αυτή δεν έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης.
- 23 Αφετέρου, διαπιστώνεται ότι, σε αντίθεση προς την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προμνησθείσα απόφαση *DEB*, στην οποία το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 47 του Χάρτη στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως κατά του Δημοσίου ασκηθείσας δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο από το οποίο να συνάγεται ότι η *Sociedade Agrícola* υπέβαλε αίτηση παροχής του ευεργετήματος πενίας στο πλαίσιο ένδικης προσφυγής έχουσα ως αντικείμενο την προστασία δικαιωμάτων που της απονέμονται από το δίκαιο της Ένωσης.
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι το Δικαστήριο είναι προδήλως αναρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα του 5^α *Vara Cível de Lisboa*.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 25 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το Δικαστήριο είναι προδήλως αναρμόδιο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που του υπέβαλε το 5^α *Vara Cível de Lisboa* (Πορτογαλία) με την απόφασή του της 13ης Μαρτίου 2013 (υπόθεση C-258/13).

(υπογραφές)